

БИЛИМ

20.04.2018 й.

Yaldash

6

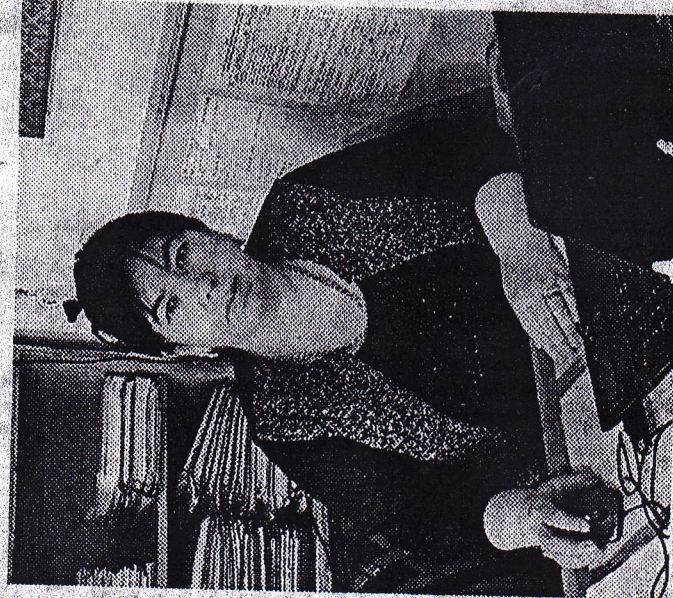
Анасыны ёлун танглагъан муаллим

Бир нече айлар алда «Ёлдам» редакциясыны къуллукъчулары Къаягент районда Башлы якъта чыгъып, Башлыгент, Гапкъайгент, Жавангент юртлардагъы орта школаларда ана тилден дарс беривню гъалын, даражасын билмекни арий гёрдю. Уъч де юртну тамурлары, къюркъюсю бир, оланы халкъы кзумукъланы къыбладагъы лап уллу, гъатта «Башгент» деп айтылып гелген Башлыдан баш ала.

Уъч де юртдан кеп белгили адамлар да чыкъган. Янгыз Темиркъазыкъ Кавказда илмулгъан доктору деген илму агъа биринчилей ес болгъан Сакинат Гъажиеваны, юрт хозийство илмуланы доктору, Социалист Загъматны Игъити Нариман Алиевни атларын айтып къойсакъ да таман болур деп эсиме геле. Сонг да, Совет гъукуматны йылларында эсерилген юртлардан 13 алим илмуланы доктору, 38 алим илмуланы кандидаты деген атлагъа ес болгъан. Шо буса яш наслуланы тарбиялавда, билим беривде таъсирли гюч болуп токътай.

Муаллим касбуну усталары Башлы якъда алдан берли болуп гелген. Гъалиден юз йыллар алда мунда биринчи мактаплар ачылгъан 1934-1936-нчы йылларда Гапкъайгентде Къаягент районну сабанчы яшерюмлерини мактабы ачылгъан ва айлана якъдагъы хоншу юртланы яшларыны келлерине билим алыну елларын ачгъан. Пагъмулу ва сынаулу муаллимлерибизни, олар тарбиялагъан уулу ва абурлу адамлар болгъан башлыланы илмугъа бакъгъан ёллары да аслу гъалда мундан баш ала.

1954-нчы йылда Башлыгентде районда биринчилерден болуп орта школа ачылъа. Бугюн шолай школалар уъч де юртда бар. Мени иш сапарым озюм тувгъан, оскен ва охугъан Башлыгентдеги орта школадан башланды. Мунда ана тилден Салигъат Загъматова дарс бере. Гапкъайгентдеги ва Жавангентдеги орта школаларда да, Башлыгент орта школаны охуп битдирген, сонг оър охув

Байматовна омирбашы школада ишлегенлик булан байлавлудур. Ол 40 йылдан артыкъ башлагъы класларда дарс берип турду. Магъа уълго болуп да къалды. Башлыгентдеги орта школаны охуп битдирген сонг Дагъыстан педагогика университетни филология факультетине охумагъа тюшюм. Яшав шартларыны талапларына, къысмагъа гере ишге тюшмеге ва ишлей туруп охувум давам этмеге болдум.

Нечакъы къыйын болса да, Къиштей охувун да, ишин де бажарып юрюген. Алда йимик бутюн де ол ерли школаны 5-11-нчи

Бугай устыюлюклер оъбашына гелмей. Оланы башында гечегюн тегюлген загъмат, уллу гъаракат токътагъан. Шо гъакъда айта туруп, Къиштей булай деди.

—Ишге чыкъгъан биринчи гюнлеримден тутуп, мен яшагъа ана тилибизни байлыгъын гёрсетмеге, шондан таба оланы юреклерине тилибизни сююню тамчыларын батдырмагъа къасткъылып чалышаман. Шо муратда биз «Тангчолман», сонг «Кзумукъ тилни кеп сюегенлер» деген кружокларын къурдукъ. Дарслардан сонг кружокну ортакъчылары жыйылып кзумукъ газетлени, журналланы охуп къоймай, олардагъы бир-бир авторланы пьесаларын сагъагъа салмагъа, школа чараларында оланы жыйыгъанлагъа гёрсетмеге де бажардыкъ. Къиштейни устыюлюклерини сыры шулай ишлевню натижасыдыр деп айтсакъ, янгылыш болмасбыз деп эсиме геле.

Гиччи халкъланы тиллерини тас болуву булан байлавлу къюркъунчу гъал бугюн кзумукъ тилни устыюнде де токътагъан. Шону гысапта алып, Къиштей Айдекова хоншу Башлыгент, Гапкъайгент юртларында ана тилден дарс берген муаллимлер Салигъат Загъматова, Сакинат Элерханова ва озгелери булан заман-заман елугъуп, ана тилин сакълаву, ону оьсдюрюню елларын кеп ахтаралар, гъартюрлю чаралар белгилейлер.

Къиштей Гъусейхановна гысап этген кюйде, биринчилей, кзумукъ тилден берилген дарсланы сан анын гетермеге герек. Экинчилей, жаванпы ишни янгыз школаны коллективине муаллимлере саллап къоймай, юртдагъы интеллигенция да кеме кюлун узатып, ерли халкъ булан иш гёрмеге тарыкъ. Уъчюнчюсю — бу иш гъар агъюде, яшлар бавуносю школада, мекитде токътарсуз юрюлюп